

Karina Czepiec-Veltzé

Uniwersytet Jagielloński

ORCID: 0000-0002-5580-5290

Debata w obrazkach. O zawartości politycznych memów internetowych

Streszczenie

Autorzy artykułu poruszają problematykę, której punktem wyjścia jest obecność polityki w sferze rozrywkowej. Zjawisko to opiera swoją bytność przede wszystkim o uwarunkowania, jakie stwarza web 2.0. Nie bez znaczenia pozostaje także charakterystyka i zwyczaje młodego pokolenia jako społeczności naczelnych twórców i konsumentów memów internetowych. Pokolenie to zdefiniowane przez pryzmat postaw, wspólnych przeżyć, cech pokoleniowych, nie zaś wieku czy innych czynników biologicznych. Obrana metodologia – analiza zawartości na podstawie zaprojektowanego klucza kategoryzacyjnego – pozwala zajrzeć w głąb reprezentatywnej próby memów politycznych. Dzięki niej możliwe stało się odczytanie nastrojów wśród memowych społeczności, a także wyznaczenie frekwencji poszczególnych składników świata polityki na różnego typu grafikach. To także wskazanie, o kim, w jaki sposób i jak często się mówi. Omawiane badania obierają za cel sprawdzenie, w jaki sposób i o kim ze sceny politycznej młodzież dyskutuje, za pomocą nowoczesnej formy komunikacji, porzucając zarazem tradycyjne formy partycypacji obywatelskiej. Wykorzystując memy jako mini gatunki publicystyczne i informacyjne użytkownicy forów obrazkowych wyrażają swoje poglądy oraz stosunek do bieżących czy historycznych wydarzeń. Siła ilustrowanych przekazów leży zaś w sprawnym operowaniu najnowszymi trendami obowiązującymi w sieci.

Słowa kluczowe: memy polityczne, web 2.0, forum obrazkowe, komunikacja polityczna, kultura partycypacji.

Debate on images. About the content of political internet memes

Abstract

This article focuses on the presence of politics in entertainment and how the phenomenon known as “Web 2.0” has been used to advance it. The characteristics and habits of the younger generation are not insignificant, as they are the main producers and consumers of internet memes. This younger generation is defined through attitudes, shared experiences, and generational traits – not through age or any other biological factors. The chosen methodology (content analysis utilizing a specially designed categorization key) lets us look in-depth at a representative sample of political memes and analyse them. With this methodology, it is possible to decode the disposition of each meme society and the frequency at which particular political elements appear within the images. The goal of this research is to evaluate whom from the political stage youth are discussing, and in what way they are being discussed using this modern form of communication and civic participation. Through the exploitation of memes, image board

users show their opinions and attitudes towards current and past political affairs. The power of the images they generate strictly coincides with how intelligently they follow internet trends.

Keywords: political memes, Web 2.0, image board, political communication, participation culture.

Wprowadzenie

Kondycja polityki w przekazach medialnych nieustannie intryguje badaczy, lecz dotychczasowa uwaga była kierowana przede wszystkim w stronę materiałów redakcji profesjonalnych oraz reakcji na nie w mediach społecznościowych. Tymczasem istotna część wirtualnej debaty na tematy nie tylko polityczne przeniosła się na tak zwane fora obrazkowe (ang. *imageboard*), czyli po prostu portale z memami obrazkowymi. Można je nazwać niezależną bazą grafik, masowo udostępnianych i powielanych nawet przez media tradycyjne.

Użytkownicy tego typu stron to osoby przeważnie młode, choć warto za Radosławem Marzęckim zaznaczyć, że ich młodość nie powinna być definiowana wyłącznie przez pryzmat wieku, czy ogólnie aspektów biologicznych¹, lecz także takie czynniki jak: uwarunkowania społeczno-kulturowe, społeczno-historyczne czy etap indywidualnej socjalizacji jednostki. Szczególnie zaś w kontekście badań zawartości memów interesujące wydają się nawyki i praktyki młodego pokolenia związane bezpośrednio z użytkowaniem mediów. Głównymi twórcami i konsumentami tych skondensowanych form przekazu jest bowiem młodzież, zatem ich ogólne podejście do mediów znajduje odbicie w sposobie funkcjonowania forów obrazkowych oraz charakterze treści tam zamieszczanych.

„Dryfujące pokolenie”², jak można określić współczesną młodzież, łączy przede wszystkim ułożenie w konkretnej rzeczywistości społeczno-politycznej. Urodzone po 1989 roku osoby (nazywane milenialsami³) łączy zjawisko wspólnego przeżycia pokoleniowego, które opiera się o narodziny oraz wzrastanie w wartościach państwa demokratycznego – między innymi wolności słowa, tolerancji, wolności ekonomicznej. Ponadto ich cechą charakterystyczną, bardzo istotną w kontekście zwyczajów medialnych, jest tendencja do stosowania skrótów, linków i pojęć-sloganów, co z kolei wpisuje się w definicję pokolenia klik⁴.

¹ R. Marzęcki, *Młody obywatel we współczesnej demokracji*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011.

² R. Marzęcki, A. Guzik, Ł. Stach, *Pokolenie '89. Aksjologia i aktywność młodych Polaków*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2015.

³ Milenialsi to spolszczony anglojęzyczny termin *millennials*, który odnosi się do osób urodzonych na przełomie tysiącleci. Młodzież ta, nazywana również pokoleniem Y, charakteryzuje się przede wszystkim dobrą znajomością nowych technologii, szybkim uczeniem się i przystosowaniem do częstych zmian w życiu. Przez krytyków określani jako roszczeniowi, butni, mało zaangażowani i niedążący do stabilizacji.

⁴ A. Górny, A. Zygmunt, *Świat według „Click Generation”* [w:] *Nowe społeczne wymiary dzieciństwa*, red. B. Łaciak, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2011.

Nie bez wpływu na obraz polityki na memach pozostaje ogólny stosunek młodego pokolenia do tego zagadnienia. Jak podkreślają badacze, grupa ta, niezależnie od czasów, w jakich przyszło jej żyć, raczej wykazuje tendencję nonkonformistyczną, ukierunkowaną na krytykę, podważanie wszelkich autorytetów oraz trywializację z wyraźnym ukłonem w stronę humoru, groteski czy ironii. Negatywne nastawienie znajduje swoje odzwierciedlenie w konkretnych czynach, a raczej w tym wypadku ich braku – niezainteresowanie tradycyjnymi formami partycypacji w życiu politycznym wśród młodych oscyluje niezmiennie wokół 40%⁵.

Mimo że to młodzi przede wszystkim tworzą i konsumują zawartość tego typu portali, warto odnotować w tej przestrzeni obecność starszych użytkowników. Dzięki łatwej drodze dystrybucji poprzez media społecznościowe, memy internetowe docierają do zróżnicowanej wiekowo grupy. Osoby w średnim wieku równie chętnie udostępniają obrazki dostosowane do nich formą (m.in. poprzez brak ukrytych kontekstów i zaawansowanej intertekstualności). Galerie memów publikują także *mainstreamowe* redakcje wydań elektronicznych, więc i one czerpią z potencjału anonimowych twórców.

Koncentrując się na kondycji polityki w sieci, warto nadmienić, że jest ona dostosowana do reguł web 2.0, co w tym kontekście oznacza znacznie większe możliwości nowoczesnego udziału społeczeństwa w debacie, ale też bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami sceny politycznej. Wirtualny świat stał się po prostu intuicyjną przestrzenią wymiany opinii i zdobywania informacji, swoistą agorą XXI wieku o charakterze egalitarnym⁶. Spore znaczenie ma tutaj oddziaływanie kultury popularnej, dzięki któremu ukształtował się termin *politainment* – newsy polityczne o lekkiej, często humorystycznej formule znacznie oszczędzają energię poznawczą⁷. W kontekście memów politycznych zastosowanie znajduje szczególnie koncepcja karnawalizacji życia społecznego, którą, za Michałem Bachtinem, definiuje Dorota Piontek jako: „ciągłą zabawę stanowiącą główny cel, ucieczkę od dorosłości, infantyilizację, brak odpowiedzialności społecznej, ucieczkę od wolności i jednocześnie koniec dzieciństwa”⁸.

Memy internetowe to specyficzne środki wyrazu, które umożliwiają w krótkiej i skondensowanej formie graficznej (przy połączeniu obrazu i słowa) skomentowanie dowolnego wydarzenia czy różnych aspektów życia człowieka. Te wytwory typu *user-generated content* skupiają wokół siebie użytkowników tworzących komunitariańskie społeczności⁹

⁵ -*polityczna Polaków*, Raport z badań nr 16/2016, Centrum Badania Opinii Społecznej, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/R_016_16.PDF (dostęp: 20.05.2021).

⁶ M. Szpunar, *Internet a wolność (od) wypowiedzi* [w:] *Media – między władzą a społeczeństwem*, red. M. Szpunar, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2007.

⁷ M. Juza, *Komunikowanie polityczne w obliczu zmieniającego się współcześnie internetu* [w:] *Polityka w zmediatyzowanym świecie: perspektywa politologiczna i medioznawcza*, red. M. Adamik-Szysiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.

⁸ D. Piontek, *Komunikowanie polityczne i kultura popularna. Tabloidyżacja informacji o polityce*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2011.

⁹ A. Radomski, R. Bomba, *Web 2.0 a nauka. Internet, Web 2.0, Kultura 2.0, Nauka 2.0, zbiorowa inteligencja* [w:] *Nowe media i komunikowanie wizualne*, red. P. Francuz, S. Jędrzejewski, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2010.

„wiedzących o co chodzi”, świetnie wyczuwających wirtualne trendy oraz wzajemne oczekiwania. Przyświecające internautom: wolność słowa, interaktywność i kreatywność sprawiają, że fora obrazkowe przypominają targowiska pomysłów¹⁰, spośród których, drogą selekcji, najlepsze przenikają do szerszego obiegu, a nawet utrwalają się w popkulturze¹¹. Z kolei niepokojącym pozostaje fakt, że ceniona przez internautów wolność słowa niejednokrotnie wykracza poza granice norm społecznych. Memy mogą stać się zatem „spluwaczką” osobników sfrustrowanych, zakompleksionych, których nadrzędnym celem pozostaje nieuzasadniona krytyka, wykpienie oraz propagowanie nienawiści¹².

Obraz, będący z lubością eksploatowanym nośnikiem informacji przez internautów w ogóle, pozwala twórcom memów w sposób maksymalnie symboliczny, a jednocześnie dosadny, odnieść się do bieżącej i przeszłej rzeczywistości politycznej. Umiejętność rozszyfrowania tego typu przekazów nazywa się alfabetyzmem wizualnym (ang. *visual literacy*). Konsumentowi treści szczególnie przydaje się ta kompetencja w przypadku styczności z zaawansowaną metaforą, remiksem, kontekstami ponadnarodowymi czy konwergencją z produktami popkultury.

Mem polityczny, który jest jednostką badań omawianych w tym artykule, nie koresponduje z definicją memu jako jednostki informacji kulturowej przyjętej przez Richarda Dawkinsa¹³. Dostosowane do wirtualnej rzeczywistości XXI wieku pojęcie zaproponowane przez Wiktora Kołowieckiego oznacza bardziej „zdigitalizowaną jednostkę informacji, rozpowszechnioną w internecie, która zostaje skopiowana, przetworzona i w tej formie opublikowana”¹⁴. Należy tę definicję jednak wzbogacić o niesiony potencjał semantyczny, satyryczny i opiniotwórczy, tym samym skłonić się ku rozważaniom Krzysztofa Piskorza twierdzącego, że mem to w istocie idea, a nie nośnik¹⁵. Z kolei wizualne podobieństwo do dobrze ugruntowanej w rozważaniach medioznawców satyry politycznej nakazuje brać pod uwagę funkcjonowanie memów jako samodzielnych mini gatunków medialnych¹⁶.

¹⁰ C. Heath, C. Bell, E. Sternberg, *Emotional selection in memes: The case of urban legends*, „Journal of Personality and Social Psychology” 2001, Vol. 81, No. 6, s. 1035.

¹¹ Chodzi tutaj o wszelkie memy typu matryce, do których można wstawić dowolną treść, bo sam wzór memu gwarantuje sukcesywne rozprzestrzenianie się nowej idei.

¹² M. Juza, *Wykorzystywanie internetowych środków przekazu w procesie komunikowania politycznego* [w:] *Media i polityka. Relacje i współzależności*, red. M. Adamik-Szysiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.

¹³ R. Dawkins, *Samolubny gen*, przeł. M. Skoneczny, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 1996.

¹⁴ W. Kołowiecki, *Memmy internetowe jako nowy język internetu*, „Kultura i Historia” 2012, nr 21, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637>, (dostęp: 20.05.2021).

¹⁵ K. Piskorz, *Internetowe memmy – hieroglify XXI wieku* [w:] *Współczesne media: język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.

¹⁶ J. Nowak, *Memmy internetowe: teksty (cyfrowej) kultury językiem krytyki społecznej* [w:] *Współczesne media: język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013; D. Kasprowicz, K. Veltzé, *Badania nad memami internetowymi w świetle wiedzy o nowych mediach – wyzwania metodologiczne*, „Studia de Cultura”, nr 12 (3), s. 4–12.

Dopełniane w odbiorze i interpretacji memy są intertekstualne oraz bardzo często bazują na dekontekstualizacji dóbr kultury, postaci realnych i nierealnych czy wydarzeń historycznych. Stanowiąc element tak zwanego *lolcontentu*, grafiki te współtworzą „postmodernistyczny folklor, w którym normy i wartości konstruowane są za pomocą nowoczesnych kulturowych artefaktów, takich jak zdjęcia przerobione Photoshopem czy legendy miejskie”¹⁷. Z pomocą szerokiego wachlarza środków retorycznych (m.in. ironii, hiperboli, gry językowej, dialogu z tekstami kultury) funkcjonują jako sprawny środek informacyjny i publicystyczny wśród społeczności forów obrazkowych, które tworzą ludzie przede wszystkim młodzi, stojący u progu samodzielnego życia, szczególnie obywatelskiego.

Cele badań

Nadrzędnym celem badań nad zawartością memów politycznych było ukazanie, w jaki sposób użytkownicy forów obrazkowych mówią o wydarzeniach z kraju i ze świata oscylujących wokół polityki. To także spojrzenie na to, które tematy czy osoby powiązane bezpośrednio lub pośrednio z tym światem interesują internautów najbardziej oraz w jakim kontekście są przedstawiane. Wśród założeń znalazło się także wykazanie, że młode pokolenie nie porzuciło do końca zainteresowania polityką, a raczej zmieniło formę poświęcania jej uwagi na nieco bardziej nowoczesną, co może powodować konsternację u badaczy i starszych przedstawicieli społeczeństwa.

Aby realizacja założonych celów była możliwa, badania zostały przeprowadzone na reprezentatywnej próbie memów politycznych. Źródło materiału badawczego stanowi jedno z najpopularniejszych forów obrazkowych w Polsce – Jeb z dzidy, funkcjonujące pod adresem witryny jbzdy.pl. Jego wybór został umotywowany bogatą zawartością zakładki „Polityka”, co uwarunkowało poprawne oznaczenie kategorii przez użytkowników tego konkretnego portalu. Za pomocą klucza kategoryzacyjnego każdy mem został zakodowany. Proces ten pozwolił uzyskać zbiorcze dane dostarczające informacji o zawartości memów politycznych.

W jaki sposób i w jakiej formie?

Zgodnie z ideą przyświecającą nie tylko memom internetowym, lecz także forum obrazkowym w ogóle, dostarczanie rozrywki to nadrzędna funkcja tego typu produktów. Zgodnie z analizą próbki, 84% zamieszczanych na portalu materiałów obiera za cel wyśmianie przedstawianego elementu, 16% to treści o charakterze informacyjnym. Choć występuje w tej kwestii rażąca dysproporcja, nawet biorąc pod uwagę specyfikę medium, uwagę zwraca fakt, że humor często stanowi jedynie zasłonę dla przemycania istotnych kwestii ideologicznych. Dlatego właśnie memy w rękach zręcznych specjalistów od marketingu politycznego to narzędzie mogące budzić niepokój.

¹⁷ L. Shifman, *Memes in digital culture*, MIT Press, Cambridge–London 2014.

Pojawiająca się w co czwartym materiale ironia, to jeden z ulubionych środków wyrazu internautów. Dość świeżym trendem, nieomówionym jeszcze w literaturze przedmiotu, jest zamieszczanie oryginalnych materiałów źródłowych, będących wedle autorów i odbiorców ironicznymi samymi w sobie, niewymagających w związku z tym dodatkowych podpisów czy opisów wyjaśniających. Zgodnie z kodem, który stali bywalcy portalu bez problemu potrafią rozszyfrować, bezsensowność niektórych wypowiedzi, zdarzeń czy zaimplementowanych grafik jest tak oczywista, że nie wymaga dalszego komentarza. Udostępniając wśród „wiedzących o co chodzi” zrzut ekranu posta z mediów społecznościowych czy artykułów z portali informacyjnych, autor mema staje się jedynie dystrybutorem i selekjonerem treści, a jego kreatywność odchodzi na dalszy plan. Tego rodzaju świeże i jednorazowe pomysły stanowią 80% zamieszczanych obrazków, 13% z kolei bazuje na znanych w sieci szablonach, a 7% korzysta tylko z wybranych szablonowych elementów.

Tego typu działanie opiera się na niezwyklej intuicji autorów, świetnym wyczuciu trendów i oczekiwań memowej społeczności oraz dobrym zorientowaniu wśród *inside jokes*, czyli swego rodzaju internetowych toposach¹⁸. Zaliczyć do nich można również ikoniczne produkty popkultury, głównie filmy i seriale. Wśród najczęściej przywoływanych znalazły się: kreskówka dla dorosłych „Simpsonowie”, kreskówka dla dzieci „Spongebob Kanciasporty” oraz serial HBO na podstawie powieści George’a Martina – „Gra o tron”.

Z reguły memy pełnią funkcję publicystyczną, jasno przekazując intencje i poglądy autora. Jedna piąta z nich jednak nie odznacza się narzuconą drogą interpretacji, co powoduje, że odczytanie nastawienia nadawcy pozostaje trudne. W takich przypadkach pomocne mogłoby się okazać spojrzenie w komentarze, w jaki sposób odbiorcy odczytują komunikat. Problem odczytania intencji stworzenia danej grafiki występuje przede wszystkim, gdy bohaterami memów są znane postacie ze świata polityki, okrzyknięte przez internautów „memicznymi”¹⁹ – są to między innymi Prezydent RP Andrzej Duda, Janusz Korwin-Mikke czy Zbigniew Stonoga. Przywołanie tych postaci wcale nie oznacza przejawów antypatii wobec nich, często wręcz przeciwnie. Choć warto podkreślić, że wobec osób, organizacji czy wydarzeń na memach znajdziemy przede wszystkim dezaprobatę – 74% przypadków, z kolei wyraźna akceptacja rezonuje tylko z 6% ogółu.

Wbrew pozorom, sens danego memu nie musi wcale skupiać się wyłącznie w ramce przeznaczonej na obraz. Nagłówek, który wchodzi w skład każdej jednostki, okazuje się integralną częścią przekazu. Jego obecność do rozszyfrowania intencji autora była niezbędna w 23% przypadków. Z kolei wśród memów opierających swoją bytność o ironię, 57% zawiera ją w nagłówku (24% całości), a ten zabieg potrafi obrócić kwintesencję żartu o 180 stopni. Odnotujmy w tym miejscu również, że tekst to dla forumowiczów istotny składnik treści – 91% memów zawiera w zróżnicowany sposób

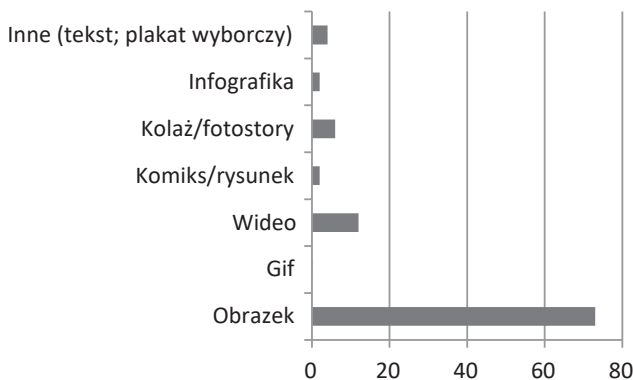
¹⁸ J. Sroka, *Obrazkowe memy internetowe*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2014.

¹⁹ Memiczność można zdefiniować jako prezentowanie takiego zestawu cech (wyglądu i/lub charakteru), który w łatwy sposób można wkomponować w dyskurs humorystyczny.

wkomponowane elementy tekstowe, przy czym dość istotnym pozostaje fakt, że nie zawsze jest to wynik działania odautorskiego.

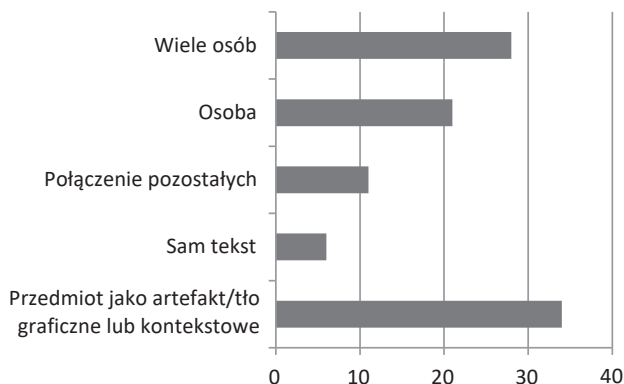
Zdecydowana większość (83%) memów politycznych to obrazki. Pod hasłem tym kryją się ilustracje, które przede wszystkim spełniają kryterium techniczne – muszą mieścić się w całości na ekranie komputera lub smartfona bez konieczności przewijania. Są to zatem nie tylko tradycyjne zdjęcia z podpisem, lecz także po prostu zróżnicowane, acz zwarte kompozycyjnie grafiki (np. fotomontaże i rysunki komputerowe) – w tym: sam tekst, zrzuty ekranu z postów w mediach społecznościowych czy rozmów w prywatnych oknach dialogowych.

Na drugim miejscu wśród najpopularniejszych form memów znalazły się materiały wideo. Są to głównie „filmiki”, czyli trwające nie więcej niż trzy minuty nagrania czy remiksy. Nie brakuje też godzinnych nagrań z konferencji polityków (Mateusza Morawieckiego i Patryka Jakiego), jednak obecność tak długich wideo na stronie cechującej się szybkością i maksymalnym skondensowaniem przekazu może wskazywać na nieudolną ingerencję sztabów wyborczych w środowisko forumowiczów. Inne formy stanowią znikome procenty całości, co zaprezentowano na rysunku 1.

Rysunek 1. Udział form graficznych wśród memów politycznych (w %)
 Źródło: opracowanie własne.

Wśród elementów kompozycji występuje zdecydowanie większa różnorodność niż w przypadku formy. W kwestii memów politycznych twórcy najczęściej korzystają z tła graficznego lub tekstowego oraz przedmiotu jako artefaktu. Przez tło należy rozumieć obraz, który przedstawia wszystko poza osobą. Nakreśla on obiekt żartów i nie wymaga dodatkowych komentarzy, gdyż wpisuje się w kulturę sieci i występuje wysokie prawdopodobieństwo zrozumienia ze strony odbiorcy. Przedmioty jako artefakty to symbole funkcjonujące w świadomości internautów, mające na celu przywołać jednoznaczne skojarzenia z konkretnym wydarzeniem, osobą bądź grupą (np. kaczką jako prześmiewcza reprezentacja Jarosława Kaczyńskiego). W drugiej i trzeciej kolejności internauci używają wizerunku konkretnych osób pojedynczo lub w grupie. Na rysunku 2 zaprezentowano dokładny udział elementów kompozycji.

Rysunek 2. Udział składników w memach politycznych (w %)

Źródło: opracowanie własne.

O kim się mówi?

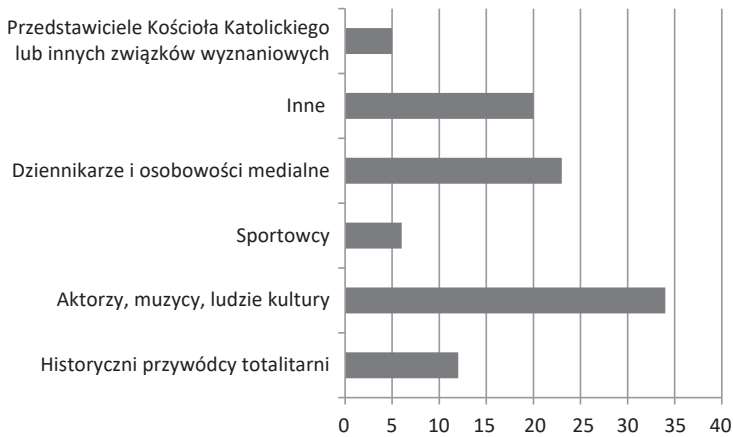
Jak już zostało wcześniej wspomniane, na jednej piątej memów pojawiają się ludzkie postaci. Wśród nich w 40% przypadków osobę można zidentyfikować, co oznacza, że jej personalia są publicznie znane, głównie ze względu na uprawiany zawód lub pełnioną funkcję w społeczeństwie. Osoby sławne to bohaterowie 82% memów korzystających z ludzkiego wizerunku, 30% z nich stanowią osoby nieznane i przypadkowe, a 4% to „gwiazdy” ugruntowanych w świadomości internautów memów-matryc. Nie brakuje także fotomontaży osób w różnych konfiguracjach – kategoria ta obejmuje 6% przypadków.

Do polityków należy 37% memów z osobami (20% dla rodzimych, 17% dla zagranicznych). Można zadać pytanie, kogo upatryli sobie internauci wśród innych sławnych osób, pozostających na pierwszy rzut oka poza polityką? W tym kręgu zainteresowania znaleźli się przede wszystkim przedstawiciele szeroko pojętej kultury – aktorzy, piosenkarze, artyści, choć nie zabrakło także person ze świata mediów i innych osobowości medialnych. Fakt ten ugruntowują wydarzenia z ostatnich kilku lat, gdzie polityczne zaangażowanie idoli czy zwykłych celebrytów stało się bardziej dostrzegalne, za sprawą prowadzenia kont w mediach społecznościowych. Zdjęcia z udziału w manifestacjach, protestach czy portrety z kartkami²⁰ to forma obywatelskiej postawy wśród wielu polskich sław. Najczęściej wyśmiewaną z tego powodu osobą jest aktorka Maja Ostaszewska, którą okrzyknięto „królową kartek”, a jej wizerunek z białym arkuszem, do którego można dopisać dowolną treść, stał się już memem-matrycą.

Podium szczególnie intensywnie eksploatowanych wizerunków sławnych postaci zamykają historyczni przywódcy totalitarni – odwołanie do nich znajdziemy na co

²⁰ Chodzi o fotografowanie się celebrytów i artystów z kartką w dłoni, na której widnieje pisemna, często w formie hasztagu, deklaracja poparcia dla jakiegoś ruchu, wydarzenia, protestu czy uciśnionej grupy.

dziesiątym memie. Głównie są to: Adolf Hitler, Włodzimierz Lenin i Józef Stalin, co może nasuwać wnioski, że pamięć pokoleniowa w temacie wydarzeń XX wieku jawi się jako niezmiennie żywa w społeczności forumowiczów. Warto jednak podkreślić, że lubują się oni szczególnie w groteskowych formach ukazywania byłych wodzów, na przykład komponując Hitlera (na ogół kojarzącego się ze złem i cierpieniem) z sielankową scenerią tudzież żartobliwymi dialogami pomiędzy Führerem a jego najważniejszymi doradcami²¹. Jak dokładnie rozkłada się procentowy udział konkretnych grup wśród memów z osobami, widać wyraźnie na rysunku 3.

Rysunek 3. Udział poszczególnych grup spoza bieżącej polityki pośród osób publicznych występujących na memach politycznych (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Przechodząc jednak do współczesnej sceny politycznej, nie bez zaskoczenia pozostaje fakt, że w formie memów młodzi najczęściej komentują poczynania przedstawicieli obecnej partii rządzącej, czyli Prawa i Sprawiedliwości (pięć pozycji z 10 najczęstszych). Premier RP i prezes partii to jedne z najważniejszych osób w państwie, nic zatem dziwnego, że ich decyzje czy ogólna aktywność są śledzone z największą uwagą. Obdarzani równie sporą atencją pozostają przedstawiciele opozycji (trzy pozycje z 10 najczęstszych), będącej naturalnym uzupełnieniem sceny politycznej. Ze względu na kształt oferty politycznej w Polsce na dzień pisania tego artykułu, w skład owej opozycji wchodzi kilka ugrupowań tworzących front oporu wobec zdecydowanej władzy PiS: Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Koalicja Obywatelska (połączenie dwóch poprzednich partii na potrzeby wyborów samorządowych 2018 oraz europejskich i parlamentarnych 2019) oraz Komitet Obrony Demokracji.

Wśród dziesiątki najpopularniejszych na memach polityków znalazły się tylko dwie osoby z zagranicy: Angela Merkel i Donald Trump. Ciekawym zjawiskiem natomiast pozostaje obecność na czwartym miejscu Janusza Korwin-Mikkego, który mimo aktywnego zaangażowania w życie polityczne, nie zasiadał w ławach sejmowych od

²¹ Przykładowy mem na: <https://memy.pl/tag/Hitler?page=6>, (dostęp: 20.05.2021).

1992 aż do 2019 roku. Choć aktywnie działając jako prezes partii KORWiN i udzielając się w mediach, prawie trzy dekady nie mógł wywalczyć mandatu posła – jedynym wyjątkiem pozostaje mandat eurodeputowanego w wyborach z 2014 roku. Warto w tym momencie dodać, że nie tylko Mikke to ulubiony pozaparlamentarny polityk użytkowników. Popularnością cieszą się inne osoby, znane z wyrazistych *bon motów* lub kontrowersyjnych poglądów (np. Grzegorz Braun czy Krzysztof Kononowicz) mimo braku realnego wpływu na proces ustawodawczy w Polsce.

Zdecydowane zwycięstwo odnosi w zestawieniu Premier Mateusz Morawiecki. Kto uplasował się na następnych miejscach zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Politycy najczęściej pojawiający się na memach

Imię i nazwisko polityka	Funkcja/stanowisko	Liczba memów, na których występuje
Mateusz Morawiecki	Premier RP	23 (11%)
Jarosław Kaczyński	Prezes partii PiS Były Premier RP	14 (7%)
Donald Tusk	Przewodniczący Rady Europejskiej Były Premier RP	13 (6%)
Janusz Korwin-Mikke	Prezes partii KORWiN (Wolność)	12 (6%)
Andrzej Duda	Prezydent RP	9 (4%)
Lech Wałęsa	Były Prezydent RP	8 (4%)
Donald Trump	Prezydent USA	8 (4%)
Angela Merkel	Kancelarz Niemiec	7 (3%)
Patryk Jaki	Poseł PiS	7 (3%)
Beata Szydło	V-ce Premier RP Była Premier RP	6 (3%)

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie analizy zawartości memów można zrekonstruować obraz postaci, ugrupowania lub wydarzenia widzianych oczami autorów i odbiorców politycznych memów internetowych. Każda z przywołanych osób łączy się w umysłach internautów z konkretnymi wydarzeniami oraz zestawem wartości, choć zauważmy, że ze względu na prześmiewczy charakter *imageboardów* są to raczej antywartości. Jedyna osoba, której towarzyszące poglądy odzwierciedlają jej własne przekonania, to Janusz Korwin-Mikke. Forumowicze dzielają jego sprzeciw wobec podatków, lewicowej obyczajowości oraz socjalizmu. Buntują się za to wobec nieprzemysłanych wypowiedzi tego byłego europosła, za którymi, według zwolenników, kryje się głównie wytłumaczenie dla niepowodzeń wyborczych całego ugrupowania. Choć podkreślmy, że konstatacje Mikkego, pod funkcjonującą w młodzieżowym dyskursie nazwą „masakrowanie lewaków”²²,

²² Internetowy termin „masakrowanie lewaków” odnosi się do ciętych ripost przedstawicieli młodej prawicy wobec osób prezentujących poglądy lewicowe. Owa „masakracja” ma na celu szybkie i celne zdyskredytowanie przeciwnika słownym argumentem lub obnażenie jego niewiedzy. Często dokonuje się w trakcie truania programów telewizyjnych z zaproszonymi

spotykają się z pozytywnym odbiorem i intensywną eksploatacją tematu. Podobne zjawisko pojawia się w memach z Donaldem Trumpem, wobec działań którego można odnotować wyraźny poklask przy jednoczesnym braku antypatii personalnej.

Próżno szukać także tego typu odczuć wobec Beaty Szydło, gdyż jej obecność w świecie polityki pozostaje internautom obojętna, a żarty z wykorzystaniem wizerunku byłej Premier nie uderzają w nią samą, a pręcej w PiS i działalność tej partii. Zupełnie odwrotny przypadek stanowi z kolei Lech Wałęsa, który zwykł w wirtualnym świecie wywoływać wyłącznie niechęć wobec własnej osoby ze względu na charakter (główny zarzut to zawyżone mniemanie o sobie). Prócz śladowych przypadków odwołań do konfliktu z Jarosławem Kaczyńskim, Wałęsa nie wywołuje skojarzeń z konkretnymi wydarzeniami lub czynami.

Kanclerz Niemiec Angela Merkel to również ciekawy przypadek w zestawieniu. Nie funkcjonuje ona bowiem w ogóle w świadomości forumowiczów jako przedstawicielka Bundestagu czy partii CDU. W ich oczach Merkel to przede wszystkim czołowa reprezentantka Unii Europejskiej, obarczana winą za szkodliwą politykę nie tylko o odniesieniu do Wspólnoty, lecz także do Niemiec. Chodzi tutaj o nieporadność wobec kryzysu migracyjnego w Europie czy terroryzmu, a także zbyt dużą pobłażliwość wobec postulatów środowiska LGBT. Co ciekawe, antagonizmy między Polakami a Niemcami jako odwiecznymi wrogami są wciąż żywe, a wizerunek kanclerz służy do ich podkreślenia.

W kontekście relacji polsko-niemieckich ulubioną postacią na forach obrazkowych jest Donald Tusk. Polityk ten pojawia się w kontekście nie tylko ważnej roli wśród polskiej opozycji czy piastowania stanowiska Przewodniczącego Rady Europejskiej, ale przede wszystkim służalczości wobec Niemiec. Zarzuca się mu spiskowanie z Merkel, niewierność ojczyźnie oraz niedostateczne dbanie o interesy Polski w Unii Europejskiej. Ponadto na niekorzyść osoby Donalda Tuska przemawiają uwikłania w afery Ambergold czy OFE.

Osobą, która najbardziej wizerunkowo traci w związku z piastowanym przez siebie stanowiskiem, jest otwierający zestawienie Premier Mateusz Morawiecki. Jego postać utożsamia się na memach z całą polityką rządu, szczególnie zaś z decyzjami finansowymi. Przemawia za takim stanem rzeczy fakt, że Morawiecki pełnił funkcję Ministra Finansów w rządzie Beaty Szydło. Na niego zatem młodzi scedowali odpowiedzialność przede wszystkim za sztandarowe programy socjalne (500+, 300 zł na wyprawkę szkolną), a także za podwyższanie podatków. W towarzystwie wizerunku szefa Rady Ministrów porusza się również wątki walki z kryptowalutami, odpływ zagranicznych inwestorów z polskiego rynku czy kłopoty tak zwanych frankowiczów²³. Oprócz tych oczywistych

gośćmi – np. kultowe już w tym aspekcie „Tak czy nie” prowadzone przez Agnieszkę Gozdyrę na antenie Polsat News. Internauci natychmiast wychwytyją tego typu sytuacje, tworząc memy, głównie w formie wideo. Przykładowa kompilacja na: <https://www.youtube.com/watch?v=F7A-HvILMcSI>, (dostęp: 20.05.2021).

²³ Chodzi o osoby, które zaciągnęły kredyty walutowe we frankach szwajcarskich, a po wzroście kursu tej waluty mają problem ze spłatą zadłużenia.

elementów polityki, internauci nie pozostali obojętni na relacje premiera ze swoim ojcem, szanowanym opozycjonistą z czasów PRL i Marszałkiem Seniozem – Kornelem Morawieckim.

Intrygującym przypadkiem bohatera memów jest Prezydent RP Andrzej Duda. Wbrew pozorom, odwołania do jego działalności jako głowy państwa występują bardzo rzadko (choć jeśli już, to w tym aspekcie nacisk kładzie się na silną zależność partyjną). Dużo bardziej interesująca dla forumowiczów pozostaje fizjonomia Dudy, a katalog jego min wykorzystują do zobrazowania żartów niemających często zbyt wiele wspólnego z polityką. Polski Prezydent uzyskał już jakiś czas temu miano „memicznego”, a jego gesty, postawa czy mimika stały się pożywką dla wielu memów od momentu objęcia urzędu. Zestawiając jedną z najważniejszych osób w państwie z trywialną tematyką, użytkownicy umniejszają jej powadze oraz sugerują, że Duda to tylko marionetka z rękach swojej partii, o znikomym wpływie na procesy decyzyjne kraju.

Pozostałych bohaterów zestawienia dziesięciu najczęstszych wzmianek stanowią Jarosław Kaczyński oraz Patryk Jaki – obydwaj reprezentują partię PiS. O ile obecność prezesa partii nie budzi zdziwienia, o tyle wysoka frekwencja Jakiego jasno wskazuje na okres gromadzenia zakładki „Polityka” na portalu jbzdy.pl. Okresem tym są oczywiście wybory Prezydenta Warszawy i poprzedzająca je kampania kandydatów. Jedynym zastanawiającym faktem może być niższa frekwencja na memach oponenta – Rafała Trzaskowskiego, który ostatecznie objął urząd. Jeśli natomiast chodzi o Jarosława Kaczyńskiego, to internauci nad wyraz chętnie punktują jego obłudę, nadmierną troskę o katastrofę smoleńską oraz złe nawyki wynikające ze starokawalerstwa.

Konkretne odczucia i skojarzenia wywołują w umysłach użytkowników również całe ugrupowania. Są to nie tylko partie polityczne (jak np. PiS czy PO), lecz także państwowe i prywatne instytucje (np. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, redakcje medialne) oraz organizacje (np. Kościół Katolicki, Amnesty International). Dość oczywistym wydaje się fakt, że zdecydowanym liderem kolejnej tabeli pozostaje PiS, rozumiany jako partia oraz rząd. Zawsze poczynania będącego przy władzy obozu znajdują się pod szczególną kontrolą społeczeństwa, które w formie krytyki lub pochwał rozlicza go ze spełniania obietnic wyborczych czy realizacji objętego kursu. Prawo i Sprawiedliwość to także ugrupowanie, wobec którego forumowicze wyrażają najczęściej dezaprobatę.

Tabela 2. Odwołania do partii, instytucji lub organizacji w memach politycznych

Nazwa organizacji, instytucji, partii	Liczba odwołań
PiS (jako partia i rząd)	112 (37%)
Opozycja (w tym: PO, KO, Nowoczesna, KOD)	61 (20%)
Unia Europejska	42 (14%)
Media polskie	41 (14%)
Rządy, parlamenty i głowy innych państw (byłych i obecnych)	20 (7%)
KORWiN (Wolność)	17 (6%)
Ruchy feministyczne	12 (4%)
Kościół Katolicki	11 (4%)

Źródło: opracowanie własne.

Partia Jarosława Kaczyńskiego kojarzy się w umysłach użytkowników przede wszystkim z bieżącą polityką rządu oraz jej skutkami: polityka podatkowa, programy socjalne i najważniejsze, z punktu widzenia kraju i świata, ustawy (nowelizacja ustawy o IPN czy zakaz handlu w niedzielę). Wśród punktowanych słabych stron partii znajdują się także: nadmierne poświęcanie czasu katastrofie smoleńskiej, stosowanie nachalnej propagandy w Telewizji Polskiej oraz niekończący się konflikt z opozycją, w szczególności zaś z Platformą Obywatelską. Memy dotyczą nie tylko konformizmu Polaków, którym zarzuca się bezrefleksyjny wybór mniejszego zła spośród tych dwóch największych graczy, lecz także niską kulturę osobistą posłów w ławach sejmowych oraz przestrzeni medialnej.

Jeśli już o opozycji mowa, ona również zajmuje niechlubne miejsce w tabeli dezaprobaty oraz drugie miejsce wśród najczęstszych odwołań do organizacji. W czasie, kiedy badane memy powstały, opozycja w umyśle przeciętnego Polaka oznaczała Platformę Obywatelską, Nowoczesną (po jej rozpadzie także nową partię Ryszarda Petru – Teraz!), Koalicję Obywatelską (połączenie dwóch poprzednich na potrzeby wyborów) oraz Komitet Obrony Demokracji. Skład opozycji zmienia się jednak wraz z transformacjami współpracy między partiami stojącymi w kontrze do PiS-u.

Oprócz wspomnianego wcześniej odwiecznego konfliktu na linii PO – PiS, opozycja to przede wszystkim nieudolność działań i zbyt niskie wyniki w wyborach w stosunku do deklarowanego poparcia sympatyków czy antypolska działalność. Organizowane przez nią protesty, wiece i inne inicjatywy obywatelskie na rzecz praworządności wcale nie wywołują pozytywnych odczuć wśród autorów i odbiorców memów. Nie bez uwagi uchodzi również zależność niektórych mediów od głoszonych przez opozycję poglądów – według internautów „Gazeta Wyborcza” oraz telewizja TVN stały się podobnymi do TVP tubami propagandowymi konkretnych partii. Nieczystym intencjom mediów w ogóle poświęca się wiele uwagi w memach, szczególnie zaś zagrożeniu upolitycznieniem, manipulacją, poprawności politycznej oraz rozślawianiu złego imienia Polski na arenie międzynarodowej. Warto zaznaczyć, że na celowniku forumowiczów znaleźli się nie tylko najwięksi gracze na polskim rynku medialnym, lecz także ich bezrefleksyjni odbiorcy.

Równie gorącym tematem na forach obrazkowych pozostaje Unia Europejska, której działalność stanowi pole niejednokrotnie zajadłej dyskusji. Wyjątkowo rażące wydają się: absurdalne regulacje, hipokryzja i krótkowzroczność urzędników, odbieranie ojczyźnie niezależności oraz napięte stosunki z rządem PiS. Wraz z wizerunkiem UE pojawia się także osoba Donalda Tuska, w kontekście jego zbytniej służalczości wobec zagranicznych autorytetów, a także najbardziej palący Europę problem w ostatnich latach – kryzys imigracyjny. W formie memów młodzi buntują się nie tylko przeciw niemu, lecz także idei UE w ogóle, muzułmanom, imigrantom, terrorystom, hipokryzji, manipulacji, nierówności wobec prawa i poprawności politycznej.

Władze innych państw pojawiają się przede wszystkim w kontekście bieżących wydarzeń, głównie jako naczelnicy winowajcy kryzysów, odpowiedzialni za skutki prowadzonej przezeń polityki. Uwadze internautów nie uchodzą szczególnie wydarzenia-ikony, a za najlepsze zobrazowanie tychże posłużyć może obietnica wyborcza Donalda Trumpa w kwestii budowy muru na granicy USA i Meksyku. Oprócz wspomnianego już kryzysu

imigracyjnego i wszelkich związanych z nim incydentów, memy nie pozostają obojętne wobec tragicznych w skutkach ataków terrorystycznych czy odbijających się szerokim echem protestów społecznych (np. żółte kamizelki we Francji przeciwko podwyżkom cen paliwa). Co ciekawe, w kontraście do wydarzeń zagranicznych, memy obfitują w wartości propolskie (jedne z niewielu pozytywnych odczuć wybrzmiewających z memów w ogóle), wynosząc na piedestał rodzime tradycje, wartości oraz niezłomną postawę przodków na tle „zachodniego zepsucia” i sugerowanego wypaczenia chrześcijańskich podstaw cywilizacji.

Z koncepcją odejścia od tradycyjnych, europejskich norm i wartości ściśle wiąże się niechęć forumowiczów wobec współczesnych ruchów feministycznych. Według przekazu płynącego z memów, idea feminizmu została obecnie przewartościowana, za sprawą porzucenia walki o prawa i równość kobiet na rzecz epatowania nagością i wyzwolenia seksualnego. Pojawia się tutaj także wątek ideologii gender, w której internauci dopatrują się zamachu na patriarchalny porządek świata mogącego prowadzić do dyskryminacji osób heteroseksualnych, seksualizacji dzieci oraz promowania różnego rodzaju dewiacji.

Wśród wartości o pozytywnym wydźwięku, jakie można odczytać z memów, z pewnością godny uwagi jest pomysł sekularyzacji państwa. Odwołania w kontekście Kościoła Katolickiego zdecydowanie potępiają patologie w obrębie tej organizacji (m.in. afery pedofilskie czy obłudę, jaka cechuje niektórych duchownych). Ponadto wiele uwagi poświęca się obrotowi pieniądzem oraz nadużyciom płynącym z mariażu Kościoła z państwem.

Jedne z niewielu wyrazów sympatii wybrzmiewające z memów są skierowane w stronę partii KORWiN. Jej wizerunek w dużej mierze opiera się na działaniach jej prezesa, Janusza Korwin-Mikkego, który zwykł wzbudzać w internautach zarówno życzliwość, jak i pogardę. Podkreślmy, że, podobnie jak w przypadku osoby samego prezesa, partii towarzyszą odczucia tożsame z tymi, które sama głosi. W memy wpisany jest zatem bunt wobec podatków oraz całego systemu politycznego w obecnym kształcie, a także niechęć wobec pozostałych partii obecnych w polskim parlamencie.

O czym się mówi?

Zgodnie z charakterystyką memów omówioną we wstępie, wiemy, że stanowią one samodzielnie funkcjonujące jednostki informacyjne i publicystyczne. Młode pokolenie za ich sprawą przejawia swój stosunek do świata, komentuje zstaną rzeczywistość lub też dzieli się newsami we własnym gronie, którego oczekiwania i potrzeby doskonale wyczuwa. Dlatego też *imageboardy* są sprawnie działającymi platformami przepływu informacji, mimo że specyfika treści opiera się na spełnianiu funkcji rozrywkowej. To z kolei wyjaśnia bardzo częste poświęcanie uwagi tematom błahym (np. przejęzyczenie polityka w trakcie debaty), jakimi nadawcy profesjonalni się nie zajmują. Większość grafik porusza więcej niż jeden temat, natomiast tylko 4% z nich nie odwołuje się do żadnego wydarzenia, które można by jednoznacznie wskazać.

Tematem, który niezmiennie rozgrzewa użytkowników forów obrazkowych, jest kryzys imigracyjny w Europie. Sprawę tę uważa się za na tyle istotną, aby odwołania do niej czynić w niemalże co dziesiątym memie. Autorzy konstatują, że obecne władze europejskie nie radzą sobie z tym problemem, które to odczucia stwarzają możliwości do wyśmiania autorytetów za taki stan rzeczy odpowiedzialnych. Antywartości dotyczą z kolei głównych bohaterów tego medialnego przedstawienia, czyli uchodźców. Przeważa niechęć wobec muzułmanów utożsamianych z terrorystami.

Poza przedstawionymi w tabeli 3 głośnymi tematami (np. rządy PiS czy omówiona już manipulacja w mediach), pojawiają się wątki szczególnie frapujące młodych. Jednym z nich, na trzecim miejscu zestawienia, jest ideologia gender oraz orientacji seksualnej, będące mocno eksploatowanymi kwestiami również w mediach tradycyjnych. Dość ciekawym, wartym odnotowania tematem, stał się „lewicowy tok rozumowania”, pod którym kryje się wiara we wszelkie wartości związane z obyczajową czy ekonomiczną lewicą. Zaznaczmy, że według internautów stan ten wyróżnia: bezrefleksyjna wiara w słuszność istnienia Unii Europejskiej, nieograniczona tolerancja dla wszelkich mniejszości (m.in. etnicznych, seksualnych), ukłon w stronę socjalistycznego porządku państwa oraz bezkrytyczne poparcie dla opozycji i innych organizacji protestujących przeciwko rządowi PiS.

Tabela 3. Tematyka najczęściej pojawiająca się na memach politycznych

Kontekst	Liczba odwołań
Kryzys imigracyjny w Europie	51
Rządy PiS	34
Kwestia gender i orientacji seksualnej	21
Indywidualna działalność polityków i związanych z nimi organizacji	21
Polityka innych państw	19
Wydarzenia medialne	19
Manipulacja w mediach	17
Polityka podatkowa (obecnego rządu i poprzednich)	17
„Lewicowy tok rozumowania”	16
Idea Unii Europejskiej i związana z nią polityka	15
Terroryzm	15
Akt wyborczy	15
Odwieczny konflikt między PO a PiS	14
Obecny system polityczny	14
Wojny i konflikty na świecie	14
Poprawność polityczna	13
Janusz Korwin-Mikke i jego porażki wyborcze	13
Kościół Katolicki: relacja z państwem, działalność, patologie	12
Islam	12
Rasizm	12
Relacje Polaków z Żydami	12
Ustawa o IPN – akcja German Death Camps	12

Źródło: opracowanie własne.

Dezaprobata to odczucie zdecydowanie przeważające na memach politycznych. Tylko 11% z nich odznaczało się przejawami sympatii wobec kogoś lub czegoś, w zdecydowanej większości były to: polska tożsamość, Polska jako kraj oraz Polak jako obywatel. Wartą uwagi jest za to zdecydowanie druga pozycja w tej tabeli, określona mianem „ideologii i poglądów na system”. Oznacza ona podstawowe formy spojrzenia na organizację państwowości i najbardziej intuicyjny rozkład ludzkich poglądów, stąd też obejmuje sprzeciw wobec między innymi różnych form państwa czy indywidualnych poglądów (np. liberalne, konserwatywne). Z kolei podobny na pozór wiersz „działanie systemu państwowego” nie odnosi się już do najbardziej podstawowych wartości, ale do sposobu, w jaki władze państwowe realizują misję zarządzania krajem, na przykład organizacja wyborów, działalność urzędów, sądów, policji czy obowiązujące podatki.

Tabela 4. Instytucje, osoby oraz sytuacje, wobec których twórcy memów wyrażają dezaprobatę najczęściej

Wartości i poglądy przeciw	Liczba odwołań
Rząd i partia PiS	82
Ideologie i poglądy wobec systemu	68
Polski przedstawiciel świata polityki	65
Opozycja (w tym: PO, KO, Nowoczesna, KOD)	48
Imigracja w Europie	45
Działanie systemu państwowego	41
Inny naród lub państwo	38
Islam	37
Media i manipulacja medialna	34

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Nastroje i skojarzenia wobec konkretnych postaci czy organizacji mogą przybierać charakter ponadczasowy. Wobec wydarzeń, szczególnie bieżących, odczucia te będą ulegały zmianom, a sytuacje incydentalne w ogóle są obciążone wysokim prawdopodobieństwem popadnięcia w zapomnienie. Przedstawione, jako efekt badań, chmury pojęciowe wokół najważniejszych postaci polskiej i zagranicznej sceny politycznej, a także najważniejszych wydarzeń ostatnich kilku lat, ściśle wiążą się nie tylko z czasem badania próbki memów, lecz przede wszystkim z decyzją administratora strony – od kiedy wprowadzono zakładkę „Polityka” i jak daleko sięga jej archiwizacja. Patrząc na zawartość próby, jeden wniosek jest pewny: memy polityczne na forum jbzdy.pl nie są starsze niż pięć lat, na co jednoznacznie wskazuje przewaga obecności Prawa i Sprawiedliwości jako głównego tematu grafik.

Fora obrazkowe to prężnie działające portale, gdzie młode pokolenie, zgodnie ze swoimi preferencjami, dzieli się informacjami, komentarzem także w sferze polityki. Choć o memach zwykło się mówić jako mało znaczących i żartobliwych ikonach

rozrywki XXI wieku, warto mieć na uwadze ich rosnący w siłę potencjał opiniotwórczy. To także cenne badawczo środowisko dla politologów i socjologów, całkiem anonimowo mogą bowiem przeniknąć w zazwyczaj trudnodostępne środowisko młodzieży.

Memy to najlepszy dowód na to, że młodzi nie pozostają obojętni na otaczającą ich rzeczywistość, lecz zwyczajnie idą z duchem czasu, ustosunkowując się do pędu życia oraz postępu technologicznego. To kwestia zmiany sposobu myślenia pokoleniowego – z banerów na płotach do mediów społecznościowych. Rozumiejące te zależności sztaby wyborcze i partyjne struktury mogą z powodzeniem na *imageboardach* szukać odpowiedzi na pytania: jak przekonać do siebie najmłodszych wyborców, czego im brakuje, jakie są ich oczekiwania?

Bibliografia

- Aktywność społeczno-polityczna Polaków*, Raport z badań nr 16/2016, Centrum Badania Opinii Społecznej, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_016_16.PDF, (dostęp: 20.05.2021).
- Dawkins R., *Samolubny gen*, przeł. M. Skoneczny, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 1996.
- Górny A., Zygmunt A., *Świat według „Click Generation”* [w:] *Nowe społeczne wymiary dzieciństwa*, red. B. Łaciak, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2011.
- Heath C., Bell C., Sternberg E., *Emotional selection in memes: The case of urban legends*, „Journal of Personality and Social Psychology” 2001, Vol. 81, No. 6, s. 1028–1041.
- Juza M., *Komunikowanie polityczne w obliczu zmieniającego się współcześnie internetu* [w:] *Polityka w zmediatyzowanym świecie: perspektywa politologiczna i medioznawcza*, red. M. Adamik-Szysiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016.
- Juza M., *Wykorzystywanie internetowych środków przekazu w procesie komunikowania politycznego* [w:] *Media i polityka. Relacje i współzależności*, red. M. Adamik-Szysiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
- Kasprowicz D., Veltzé K., *Badania nad memami internetowymi w świetle wiedzy o nowych mediach – wyzwania metodologiczne*, „Studia de Cultura” 2020, nr 12 (3), s. 4–12.
- Kołowiecki W., *Memy internetowe jako nowy język internetu*, „Kultura i Historia” 2012, nr 21, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637>, (dostęp: 20.05.2021).
- Marzęcki R., *Młody obywatel we współczesnej demokracji*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011.
- Marzęcki R., Guzik A., Stach Ł., *Pokolenie '89. Aksjologia i aktywność młodych Polaków*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2015.
- Nowak J., *Memy internetowe: teksty (cyfrowej) kultury językiem krytyki społecznej* [w:] *Współczesne media: język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.
- Piontek D., *Komunikowanie polityczne i kultura popularna. Tabloidyżacja informacji o polityce*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2011.
- Piskorz K., *Internetowe memy – hieroglify XXI wieku* [w:] *Współczesne media: język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.

Karina Czepiec-Veltzé

- Radomski A., Bomba R., *Web 2.0 a nauka. Internet, Web 2.0, Kultura 2.0, Nauka 2.0, zbiorowa inteligencja* [w:] *Nowe media i komunikowanie wizualne*, red. P. Francuz i S. Jędrzejewski, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2010.
- Shifman L., *Memes in digital culture*, MIT Press, Cambridge–London 2014.
- Sroka J., *Obrazkowe memy internetowe*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2014.
- Szpunar M., *Internet a wolność (od) wypowiedzi* [w:] *Media – między władzą a społeczeństwem*, red. M. Szpunar, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2007.